

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee
Munga 18
50088, Tartu

Teie 10.12.2024 nr 8-1/24/5453, HTM/24-
1271/-1K

Meie 13.01.2025 nr 2-3/3150

**Keeleseeduse ja riigilõivuseaduse muutmise
seeduse kooskõlastuskiri**

Austatud haridus- ja teadusminister

Täname Teid kaasamise eest!

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) kooskõlastab eelnõu järgnevate märkustega arvestamise korral:

1. Eelnõu väljatöötamiskavatsuse (edaspidi *VTK*) kooskõlastamise käigus MKM-i poolt esitatud ettepanekuid on eelnõu seletuskirjas kajastatud vaid osaliselt ning kõiki ettepanekuid ei ole ka tagasisidestatud. Seetõttu jääb ebaselgeks *VTK*-le esitatud ettepanekute kogu-ulatus ning see, milliste ettepanekutega arvestati, millistega mitte ning mis põhjustel. Palume seletuskirja vastavalt täiendada.

2. Eelmise punkti valguses toome taas välja MKM-i arvamuse, et **keelenõuded on endiselt kohati ebaproportsionaalselt kõrged (eelkõige teeninduses nõutav B1 tase), mis on takistuseks ettevõtlusele ja värbamisele**. Keelekasutuse olukorrad (tulenevalt eestikeelsetest mobiilirakendustest, elektroonsetest ostukassadest jms lahendustest) on muutunud **ja paljud lihtsa töö tegijad ei vaja mitmekesisist sõnavara**, kirjalike dokumentide vormistamise oskust jne mida näeb ette B-tasandi keelenõue. Seetõttu peab MKM vajalikuks täiendavalt analüüsida senise B1 taseme keelenõude vajalikkust ja põhjendatust teenindussektoris ning võimalust seda vähendada A-tasemele. B1 keeletaseme nõue kehtib Eesti kodakondsuse taotlemisel, **seega väärrib kaalumist, kas teenindussektoris sama taseme nõudmine on kõikidel juhtudel proportsionaalne**. Teeninduses piisaks ka üldisest eesmärgist, et eestikeelne teenindus oleks tagatud, jättes muus osas ettevõtjale paindlikkuse eestikeelse teeninduse korraldamiseks, mistõttu teeninduse valdkonna keeleoskust eeldavate ametikohtade loetelu eraldi kinnitamise vajadus on kaotanud oma aktuaalsuse. Lisaks pakub uus tehnoloogia võimalusi töötamiseks ka vähenenud töövõimega inimestele, kes pole võimelised kliendiga verbaalselt suhtlema. Teeninduse valdkonna keelenõuded pärsivad ettevõtjatel värvata lihtsama töö tegijaid, kes tihti jäävad teenindusvaldkonda tööle lühiajaliselt ja ajutiselt, samuti raskendavad ajutise välistööjõu rakendamist, mis omakorda mõjutab negatiivselt vajaliku tööjõu olemasolu ja ettevõtete kasvuvõimalusi. Näiteks välisriikidest hooajatöötajate värbamisel ei pruugi nõutud tasemel keeleoskuse omandamine olla jõukohane enne, kui tööleping lõpeb. Vajadusele nõudeid

leevendada on juhtinud tähelepanu mitmed VTK-le vastanud, kuid see ei leia seletuskirjas isegi äramärkimist. Palume keelenõuetele seatud tasemeid ka sisuliselt analüüsida, kas ja miks on need sellisena vajalikud. Näiteks OSKA valdkondlikes tööjõu-uuringutes on mitmel juhul takistavate teguritena tööjõu värbamisel esile tõstetud teenindustöötajatele kehtivad eesti keele nõuded¹. Samuti on OSKA oma transpordivaldkonna tööjõu-uuringus teinud ettepaneku lihtsustada keelenõudeid bussijuhtidele seniselt B1 tasemelt A2 tasemele², kuna linnaliini bussijuhid peavad reisijatega suhtlema haruharva ning see võimaldaks vähese keeleoskusega ja alles keelt omandavatel inimestel siin tööle asuda ja seeläbi bussijuhtide puudust vähendada. Keeletasemete leevendamise võimaluse korral palume ette näha ka vastava Vabariigi Valitsuse määruse rakendusakti kavand. Lisaks märgime, et keeleseaduse (KeeleS) ja Vabariigi Valitsuse 20.06.2011 määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ sõnastus on ka muus osas aegunud, kehtestades nõuded ametnikele ja töötajatele, arvestamata seejuures uusi ettevõtlusvorme (teenuseosutajad või käsunduslepingu alusel tegutsejad, samuti ettevõtluskonto omanikud). Eelnõus valitud trahvide ja sunniraha määrade suurendamise tee üksi ei ole lahenduseks eesti keele positsiooni tugevdamiseks, vajalikud on ka täiendavad ühiskondlikud arutelud keelenõuete sisu ja vajalikkuse osas.

3. Eelnõu punktiga 13 muudetakse KeeleS § 23 lõiget 5, sõnastades selle järgmiselt:

„(5) Eesti keele oskuse nõudeid ei kohaldata välismaalasele, kes viibib Eestis tähtajaliselt kuni viis aastat ning töötab:

- 1) tippspetsialistina;
- 2) võõrkeelt või võõrkeeles õpetava akadeemilise töötajana;
- 3) rahvusvahelise õppekava alusel võõrkeelt või võõrkeeles õpetava õpetaja, abiõpetaja või õpetajat abistava töötajana;
- 4) võõrkeelt õpetava õpetajana.“

Tippspetsialisti keeleoskuse nõuete erandiga seonduvalt märgitakse seletuskirjas, et tegemist on sõnastusliku muudatusega, kus asendatakse kehtiva seaduse terminid “välisekspert” ja “välisspetsialist” välismaalaste seaduses (VMS) kasutatava terminiga “tippspetsialist”. Seejuures hõlmab uus termin mistahes valdkonna tippspetsialiste. MKM toetab VMSi ja KeeleS terminite ühtlustamist, kuid märgime siiski, et kõnesolev muudatus ei ole üksnes sõnastuslik, vaid sisaldab ka sisulist uut regulatiivset piirangut, mis vajab põhjendamist. Nimelt kehtiva KeeleS § 23 lõike 5 kohaselt ei kohaldata eesti keele nõudeid isikule, kes töötab Eestis tähtajaliselt väliseksperdi või välisspetsialistina. Hetkel ei ole aga KeeleS-s selline tähtajaline töötamine piiratud 5 aastaga nagu käesolevas eelnõus ette nähakse. Lisaks, tähtajalist elamisluba saab pikendada kuni 10 aastani. **Seetõttu jääb eelnõus ebaselgeks, kas pärast viite aastat Eestis töötamist kohalduvad tippspetsialistile keelenõuded?** Seda muutust ei ole seletuskirjas selgitatud ja mõjude juures käsitletud. **Palume põhjendada tippspetsialisti keeleoskuse nõuete erandi kehtivuse piiramise vajalikkust ning hinnata ka selle piirangu mõjusid tippspetsialistide värbamisele.** Ühtlasi palume selgitada, kas ja mil moel on kavandatav muudatus seotud VMS §-s 234 sätestatud integratsiooninõudega. Kehtiv VMS § 234 näeb ette, et välismaalane, kes taotleb pikaajalise elaniku elamisluba, peab oskama eesti keelt vähemalt algtasemel – keeleoskustase B1 või sellele vastav tase (millest on ette nähtud ka erandid).

4. Toetame ühtset ja tõhustatud keeleõppe valdkonna juhtimist, kuid leiame, et ka selles olulises teemas ei ole eelnõus ega seletuskirjas arvestatud meie VTK-le antud sisendiga. Peame jätkuvalt vajalikuks selgitada järgmist:

VTK-s ja eelnõu seletuskirjas tuuakse KeeleS § 6 lõikes 1 kavandatava muudatuse eesmärgina

¹ [Majutuse-toitlustuse-turismi-uuring.pdf](#), OSKA 2018

² [Transport | OSKA uuringud](#), OSKA 2024

välja täiskasvanutele pakutava eesti keele õppe korralduse koondamine Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) haldusalasse, et panna seni killustatult ja ebatõhusana toimunud valdkond paremini täitma tööturu ja ühiskonna vajadusi. Selleks lisatakse sättesse HTM-i ülesandena keelevaldkonna, sh keeleõppe ellu viimine, kuid ei selgu, kuidas see on kavandatud praktikas toimuma. Arvestades, et **täna reguleerivad täiskasvanutele eesti keele õppe pakkumist suuresti teiste haldusalade, sh MKM-i, õigusaktid ning eelnõus ei ole ette nähtud ega seletuskirjas analüüsitud vajadust nende muutmiseks, jääb ebaselgeks, kuidas kavandatav muudatus võimaldab keeleõppe koondumist HTM-i haldusalasse.** Palume seletuskirjas avada, milliseid alternatiive selleks on kaalutud, milliseid muudatusi need toovad täiskasvanute keeleõppe korraldusse hõlmatud ministeeriumitele ja keeleõpet pakkuvatele asutustele ning keeleõppe sihtrühmadele. **Eelkõige on meie jaoks oluline aru saada, mida eesti keele õppe koondumine tooks kaasa Eesti Töötukassa poolt töötajatele ja töötutele tööturupoliitika raames pakutavale eesti keele õppele.** Samuti vajaks analüüsi, kas olukord, kus muudatuse jõustumisel oleks KeeleS kohaselt keeleõppe elluvijaks HTM, kuid praktikas reguleeriks täiskasvanutele eesti keele õppe pakkumist endiselt täna kehtivad teiste haldusalade õigusaktid, ei oleks õiguslikult vastuoluline.

MKM-i hinnangul oleks keeleõppe korraldamise koondumine HTM-i tänase süsteemiga võrreldes suur muudatus kaasatud asutustele ja ministeeriumitele, mis eeldab õiguslikku analüüsi, kokkuleppeid kaasatud osapooltega ning olulisi ümberkorraldusi asutuste töös, mistõttu jääb arusaamatuks mõjuanalüüsi hinnang, et muudatusel puudub riigiasutustele oluline mõju.

5. Seletuskirjas on viidatud ka võimalikule eesti keele õppe sihtrühmade piiramisele, kuid jääb ebaselgeks, mis on selles osas eelnõu väljatöötaja kavatsus. Viidatakse eelkõige tööandjatelt kõlama jäänud soovidele ja hinnangutele VTK aruteludest, kuid see ei saa olla ainus kaalutus sihtrühmade määramisel. Kui väljatöötaja kavatsus ühtib tööandjate seisukohaga, vajab see täiendavat selgitamist ja põhjendamist. Muudatuse sotsiaalset mõju ja mõju majandusele hinnatakse üldiselt positiivselt, kuid ei ole arusaadav, mille mõju täpsemalt hinnatakse, sest ei selgu, milline ja millistele sihtrühmadele suunatud hakkaks olema HTM-i haldusalasse koondunud keeleõpe. Välja ei ole toodud ka viidatud võimaliku keeleõppe sihtrühmade kitsendamise (tööandjate seisukohast lähtuvalt) mõju puudutatud sihtrühma(de)le.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Erkki Keldo
majandus- ja tööstusminister

Ilona Såde
Ilona.Sade@mkm.ee